

"נקודה טובה" - מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

גיליון 44 - שנת תשפ"ז גיליון "כי-תצא" - ט' אלול תשפ"ז, 22 לאוגוסט 2026.

לע"נ אמו"ר ר' יוסף-חיים ב"ר יעקב רוט ז"ל

ב"ה

"נקודה טובה" לפרשת "כי-תצא" - אשת יפת תואר

החל משנת 1864 בה נחתמה אמנת ז'נבה הראשונה ועד לארבע אמנות ז'נבה שנחתמו בשנת 1949, התפתח המשפט הבינלאומי המסדיר את דיני המלחמה - את היחס לפצועים, לשבויי מלחמה ולאוכלוסייה אזרחית. וכך עם השנים, תופעת הסחר בשבויים הלכה ופחתה.

על רקע ערכים אלה, נראית לנו כיום **פרשת אשת יפת תואר** המתירה נישואין עם שבוית מלחמה, כשריד קדמוני שלכאורה אין מקומו בתורת הנצח.

נורמות המלחמה בעולם העתיק היו קשות. דמם של האזרחים הותר והשוד והביזה וסחר העבדים הזינו את גלגלי המלחמה ופרנסו ממלכות ולוחמים. גורלן של הנשים היה קשה במיוחד והן נאנסו ונמכרו כשפחות לעבדות או לבתי בושת. על רקע מציאות קשה זו, התירה התורה באופן חריג ובדיעבד לחייל הרוצה בכך, לקחת אשת יפת תואר אחת בלבד. וגם זאת לאחר תקופת צינון מרסנת בת חודש שבמהלכה השבויה תתאבל על בני משפחתה - תקופה בה היא תיראה בצערה ובניוולה הפיזי, בתקווה שתימאס עליו. ואז, רק לאחר שתתגייר היא תהפוך לאשתו כהלכה. ואם לבסוף לא יחפוץ בה, אסור לו להתעלל בה או למכור אותה ועליו לשחררה מיד.¹

"חז"ל הסבירו את טעמו של ההיתר במילים: "לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע" (רש"י - דברים כא, יא) - כחריגה נקודתית מן האידיאל. לוחם הנמצא במרוצת המלחמה מתקשה לכבוש את יצרו ולכן התירה לו התורה מעט, כדי שלא יחטא הרבה. וגם זאת תחת מגבלות רבות שנועדו לצנן אותו. זהו היתר המלווה בהסדרה הלכתית שנועדה לצמצם את תופעת השבי וההתעללות באופן דרסטי, ולהבטיח את מעמדה של השבויה כאשת איש, או כבת חורין - ככל שהלוחם יצטנן ולא יחפוץ בה.

ובשולי הרשות החריגה הזו (רשות ולא מצווה) נמצא גם 'תג המחיר' של ההיתר הזה - אזהרה אלוקית שיטוב לא יצא מזה! סמיכות הפרשיות רומזת לכך שסופו של הלוחם לשנוא את אשתו זו, בניו יהיו פושעים והמשפחה תהיה מסוכסכת ומפולגת. **ובימינו, כאשר ניתן לאכוף על חיילי צה"ל את האיסור לפגוע באוכלוסייה הכבושה על פי החוק, בטל טעמו של היתר דחוק זה.**²

הבה נעבור מן ההלכה אל רוח הדברים – ומן ה'בדיעבד' אל ה'לכתחילה'. לא רק אל השאלה **מה מותר**, אלא בעיקר אל השאלה **מה ראוי**.

האם יש בתורה הכוונה שכזאת?!

¹ פרטי ההלכה של פרשה זו רבים הם ושנויים במחלוקת ולא נעסוק בהם במאמר זה.

² הרב אליעזר מלמד בספרו פניני הלכה.

"נקודה טובה" - מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

הרמב"ן רואה את הפסוק "קדשים תהיו" (ויקרא יט, ב) לא כמצווה פרטנית, אלא כקריאה כללית לאדם להתקדש במותר לו ולשאוף אל ה'ראוי'. כי יתכן ואדם יקיים את כל פרטי ההלכה, לא יעבור על אף איסור, ובכל זאת יחיה חיים שפלים ומושחתים - חיי תאוה, גסות, הוללות ונהנתנות, בבחינת "נבל ברשות התורה".

כדי לסגור את הפירצה הזו דורשת התורה: "קדשים תהיו" - אל תסתפקו במינימום ההלכתי ובשאלה "האם זה מותר". תשאלו גם "האם זה ראוי", בבחינת: "קדש עצמך במותר לך" (יבמות כ, ע"א).

מכאן עולה, שגם אם בעבר הייתה פרשת אשת יפת תואר הלכה למעשה, הרי שכיום ערכה הוא בעיקר חינוכי והיא באה ללמד אותנו כי לא כל דבר מותר הוא גם ראוי.

תובנה חינוכית נוספת העולה מן הפרשה - שהיתר יחידאי זה הינו בבחינת "יוצא מן הכלל המעיד על הכלל". ללמדך, שבחיי היוס"יום אנו צריכים ויכולים להתאמץ, להתמודד עם היצר ואף להצליח לגבור עליו. זוהי הקריאה הנצחית של פרשה זו.

נחתום בדבריו של הראי"ה קוק שעובדו לאחרונה לשיר. מילים הקוראות לאדם להתעלות באופן רוחני. לאמור: אתה איש אשר רוח בו... וגם יש לך כנפים כדי לעלות למעלה. ואתה - אל תכחיש, לא את הצורך שלך וגם לא את היכולת שלך... עֲלֵה לְמַעְלָה, עֲלֵה.

בן אדם,

עֲלֵה לְמַעְלָה, עֲלֵה, בן אדם.

כי כח עז לך,

יש לך כנפי רוח...

הברכת שבת שלמה

שלמה רוס

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה (במייל ו/או בווטסאפ), ניתן לפנות למייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל. **אהבת? הפץ בין חברים.**